

BEETHOVEN'İN OPUS 14/1 PİYANO SONATININ İKİNCİ MUVMANINA İLİŞKİN MOTİF-YAPI ANALİZİ/ ANALYSIS OF MOTIFIC STRUCTURE RELATED TO THE SECOND MOVEMENT OF BEETHOVEN'S PIANO SONATA, OPUS 14/1

Mehmet YÜKSEL¹
Türev BERKİ²

Özet:

Bu çalışmada, Ludwig van Beethoven'ın Opus 14/1 Mi Majör piyano sonatının ikinci muvmanı üzerinde motif bazında çok boyutlu bir analiz gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Analiz, form, menuet-trio, motif, motif-yapı

Abstract:

In this study, a multi-dimensional analysis on the basis of motives has been made on the second movement of the piano sonata in E Major, Opus 14/1 by Ludwig van Beethoven.

Keywords: Analysis, form, menuet-trio, motive, motific structure

1. GİRİŞ

Müzikte *motif* kavramı, “bir eserin tematik kimliğe sahip en küçük yapı birimi” olarak tanımlanabilir^{3,4,5}. Bir motif, şaşırtıcı kısalığına ve kendi başına anlamlı bir bütün olmamasına rağmen⁶ ilişkin olduğu eserin pek çok noktasında aynen ya da farklılaştırılmış biçimleriyle defalarca yinelenerek “bütünlüğü sağlayıcı hayati bir unsur” haline dönüşür. Şu halde, herhangi bir eserde form inşasına yönelik bir değerlendirme yapabilmek için genel bir biçimsel çözümleme yetersiz kalacak, motiflerin yinelenme ve eser bütününe yayılma karakteristiğinin ele alındığı bir *motif-yapı analizi* de gerekli olacaktır.

1- Dr., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, Ankara, myuksel@hacettepe.edu.tr

2- Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, Ankara, tberki@hacettepe.edu.tr

3- John D.White, *Comprehensive Musical Analysis*, The Scarecrow Press Inc., Florida,1994, p.62

4- Charles W. Walton, *Basic Forms in Music*, Alfred Publishing Co. Inc., New York, 1974, p.1

5- Leo Stein, *Structure and Style - The Study and Analysis of Musical Forms*, Summy-Birchard Inc., Miami, 1979, pp. 3-4

6- John D.White, *a.g.e.*

Bu noktadan hareketle, tarafımızdan geliştirilen *motif-yapı analiz modeli*^{7,8,9}, bu çalışmada Ludwig van Beethoven'ın Opus 14/1 Mi Majör Piyano sonatının *Allegretto* başlıklı ikinci muvmanı¹⁰ üzerinde uygulanmaktadır.

Motif-yapı analizi, aşağıdaki altı boyuttan oluşmaktadır:

a) Muvmanın form öğelerini sergileme amacıyla *form analiz tablosunun* oluşturulması

b) Motiflerin saptanması

c) Her bir motifin, muvmanda sergilendiği ilk andan itibaren çeşitli değişikliklere uğrayıp uğramadığının belirlenmesi

d) Motiflerin *orijinal* ve (varsa) *farklılaştırılmış* biçimlerinin nota ile gösterimi

e) Ölçü adedi itibariyle, her bir motif için muvmanın *form öğeleri üzerine dağılım*

tablosunun oluşturulması

2. ANALİZ

2.1. Form Analizi

Muvman üzerinde gerçekleştirilen form analizi, *Menuet-Trio* formunun¹¹ varlığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Muvmana ilişkin form analiz tablosu

1 MENUET				Köprü ₁	63 TRIO		Köprü ₂	101 MENUET TEKRARI		Köprü ₁	CODA
1 A ₁	17 B	32 A ₂	51 Coda		63 C	79 D		98	162		

7- T. Berki - M. Yüksel, "Beethoven'ın Opus 14/1 Piyano Sonatının İlk Muvmanına İlişkin Motifsel Yapı Analizi", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), Ankara, 2002, s.149-163.

8- T. Berki - M. Yüksel, "Beethoven'ın Opus 14/1 Piyano Sonatının Üçüncü Muvmanına İlişkin Motifsel Yapı Analizi", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), Ankara, 2002, s.163-179.

9- M. Yüksel - T. Berki, "Beethoven'ın Opus 31/2 Piyano Sonatının İlk Muvmanına İlişkin Motif Yapı Analizi", *TAYF Müzik Araştırma Dergisi*, 1 (1), Ankara, 2004, s.55-68.

10- L. V. Beethoven, (1799), *Klaviersonate, Opus 14/1*, G. Henle Verlag, München, 1980, pp. 64-176.

11- Donald F. Tovey, *A Companion to Beethoven's Pianoforte Sonatas*, The Associated Board of the Royal Schools of Music, London, 1988, pp. 70-72

1.2 Motif Analizi

Muvman üzerinde motif bazında gerçekleştirilen analiz, dört ana motifin varlığını ortaya koymaktadır.

2.2.1. Motif 1 (m1)

Nota 1. m1'in orijinal, farklılaştırılmış, parçalanmış biçimleri

Tablo 2. m1'in, Muvmanın form öğeleri üzerine dağılımı

FORM ÖĞELERİ	MENUET				Köprü ₁	TRIO		Köprü ₂	MENUET TEKRARI	Köprü ₁	CODA
	A ₁	B	A ₂	Coda		C	D				
Form öğelerinin ölçü sayısı	16	15,66	19	10,33	1	16	19	3		1	16
M1'in, form öğelerinde kullanıldığı ölçü sayısı	6	11,66	6	0	0	0	0	0		0	0
M1'in, form öğelerinde kullanılma oranı (%)	38	74	32	0	0	0	0	0		0	0

Tablo 3'te sergilenen bulgular ışığında, Menuet'in % 39'unu (23,66 / 61) m1'in teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvman genelinde kullanılma oranı ise % 27'dir (47,33 / 178).

2.2.2. Motif 2 (m2)

Nota 2. m2'nin orijinal biçimi, farklılaştırılmış biçimleri, genişletilmiş biçimi

Tablo 2. m2'nin, muvmanın form öğeleri üzerine dağılımı

FORM ÖĞELERİ	MENUET				TRIO				MENUET TEKRARI	Köprü ₁	CODA
	A ₁	B	A ₂	Coda	Köprü ₁	C	D	Köprü ₂			
Form öğelerinin ölçü sayısı	16	15,66	19	10,33	1	16	19	3		1	16
m2'nin, form öğelerinde kullanıldığı ölçü sayısı	2	0	7,33	7	0	0	0	0		0	0
m2'nin, form öğelerinde kullanılma oranı (%)	13	0	39	68	0	0	0	0		0	0

Tablo 2'de sergilenen bulgular ışığında, Menuet'in % 27'sini (16,33 / 61) m2'nin teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvman genelinde kullanılma oranı ise % 18'dir (32,66 / 178).

2.2.3. Motif 3 (m3)

Nota 3. m3'ün orijinal biçimi, farklılaştırılmış biçimleri

Tablo 3. m3'ün, muvmanın form öğeleri üzerine dağılımı

FORM ÖĞELERİ	MENUET				TRIO			MENUET TEKRARI	Köprü ₁	CODA
	A ₁	B	A ₂	Coda	Köprü ₁	C	D			
Form öğelerinin ölçü sayısı	16	5,66	19	10,33	1	16	19	3	1	16
m3'ün, form öğelerinde kullanıldığı ölçü sayısı	4	0	2	0	0	6	14	0	0	4
m3'ün, form öğelerinde kullanılma oranı(%)	25	0	11	0	0	38	74	0	0	25

Tablo 3'te sergilenen bulgular ışığında, Menuet'in % 10'unu (6 / 61) ve Trio'nun % 57'lik bir bölümünü (20 / 35) m3'ün teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvman genelinde kullanılma oranı ise % 20'dir (36 / 178).

2.2.4. Motif 4 (m4)

Nota 4. m4'ün orijinal biçimi, farklılaştırılmış biçimleri, parçalanmış biçimi

Tablo 4. m4'ün, muvmanın form öğeleri üzerine dağılımı

FORM ÖĞELERİ	MENUET				Köprü ₁	TRIO			Köprü ₂	MENUET TEKRARI	Köprü ₁	CODA
	A ₁	B	A ₂	Coda		C	D					
Form öğelerinin ölçü sayısı	16	15,66	19	10,33	1	16	19	3		1	16	
m4'ün, form öğelerinde kullanıldığı ölçü sayısı	0	0	0	0	0	6	13	3		0	8	
m4'ün, form öğelerinde kullanılma oranı(%)	0	0	0	0	0	38	68	100		0	50	

Tablo 4'te sergilenen bulgular ışığında, Trio' nun % 54'ünü (19 / 35) m4'ün teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvmanın genelinde kullanılma oranı ise % 17'dir (30 / 178).

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ludwig van Beethoven'ın Opus 14/1 piyano sonatının ikinci muvmanına ilişkin olarak gerçekleştirilen analiz, bestecinin motifsel yapı anlayışına ışık tutacağına inandığımız şu önemli bulguları ortaya çıkarmaktadır:

- Saptanan dört motif arasında, muvmanda kullanılma yüzdelerine göre ilk sırayı m1 almakta (%27), bu motifi, sırasıyla m3 (%20), m2 (%18) ve m4 (%17) izlemektedir.
- Her bir motifin, muvmanın tamamına yayılma özelliği göstermediği, motif kullanımının sadece belirli form öğeleriyle sınırlı kaldığı görülmektedir.

Tablo 5. Motiflere, muvmanın form öğelerinde rastlanma durumu

	MENUET	Köprü ₁	TRIO	Köprü ₂	MENUET	Köprü ₁	CODA
m1	VAR	yok	yok	yok	VAR	yok	yok
m2	VAR	yok	yok	yok	VAR	yok	yok
m3	VAR	yok	VAR	yok	VAR	yok	VAR
m4	yok	yok	VAR	VAR	yok	yok	VAR

Tablo 5’de de görüldüğü gibi, özellikle muvmanın iki ana form ögesi olan Menuet ve Trio dikkate alındığında, m1 ve m2’ye yalnızca Menuet’te, m4’e ise yalnızca Trio’da rastlanmaktadır. Buna karşın, m3, her iki öğede de kullanılan tek motiftir. Şu halde, muvmanın geneline ilişkin motifsel bütünlük m3 ile sağlanmaktadır.

- Söz konusu dört motif, ritmik yapıları bakımından *ikili bir gruplanma* özelliği göstermektedir. Zira, Menuet’i oluşturan m1 ve m2’de, özellikle *sekizlik* notaların kullanımı ile sağlanan ritmik dinamizme karşın, Trio’yu meydana getiren m3 ve m4’te ise, *dörtlük* değerlerin hakim olduğu sade ve iddiasız bir yapı söz konusudur.

Bu ritmik karşıtlığın temelinde, şüphesiz, Menuet ve Trio arasında yaratılmak istenen *karakter farklılığı*¹² rol oynamaktadır.

- m4, ritmik yapısı itibarıyla, *özgün* bir motif olmayıp, m1’in son sesi ile m3’te yer alan dörtlük değerlerin birleşiminden meydana gelmektedir. Şu halde, muvmanda üç *orijinal ritmik motif* bulunmaktadır. Burada ilginç olan husus, söz konusu üç motifin henüz muvmanın başında, daha Menuet’in ilk cümlesinde sergilenmiş olmasıdır. “İşlenecek motifsel malzemenin öncelikle eserin başında sergilenmesi” olarak tanımlanabilecek bu duruma, Beethoven’ın Opus 14/1 piyano sonatının ilk muvmanı, Liszt’in si minör piyano sonatı ya da

12- Leo Stein, *a.g.e.*, p. 87

Franck'ın *Senfonik Çeşitlemeler*'i gibi, Klasik Batı müziğinin pek çok eserinde rastlamak mümkündür.

Nota 5. Muvmanın ilk sekiz ölçüsü

KAYNAKÇA

L. V. Beethoven, (1799), *Klaviersonate, Opus 14/1*, G. Henle Verlag, München, 1980, pp. 64 -176.

T. Berki - M. Yüksel, “Beethoven’ın Opus 14/1 Piyano Sonatının İlk Muvmanına İlişkin Motifsel Yapı Analizi”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), Ankara, 2002, s.149-163.

T. Berki - M. Yüksel, “ Beethoven’ın Opus 14/1 Piyano Sonatının Üçüncü Muvmanına İlişkin Motifsel Yapı Analizi”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), Ankara, 2002, s. 163-179.

M. Yüksel - T. Berki, “Beethoven’ın Opus 31/2 Piyano Sonatının İlk Muvmanına İlişkin Motif-Yapı Analizi”, *TAYF Müzik Araştırma Dergisi*, 1 (1), Ankara, 2004, s. 55-68.

Leo Stein, *Structure and Style - The Study and Analysis of Musical Forms*, Summy-Birchard Inc., Miami, 1979, pp. 3-4

Donald F. Tovey, *A Companion to Beethoven's Pianoforte Sonatas*, The Associated Board of the Royal Schools of Music, London, 1988, pp. 70-72

Charles W. Walton, *Basic Forms in Music*, Alfred Publishing Co. Inc., New York, 1974, p.1

John D.White, *Comprehensive Musical Analysis*, The Scarecrow Press Inc., Florida,1994, p.62